

Pojam sistema prava

Sistem predstavlja logički sređenu, neprotivrečnu celinu mnogobrojnih pojava koje pripadaju određenoj grani znanja. Nužno izdvajajući i razvrstavajući, po određenim merilima, pojave što ga okružuju, čovek stvara brojne sisteme: jezičke, ideološke, religijske, biljne, sisteme društvenih normi i druge.

Pravnim sistemom naziva se ta, od pravne nauke, logički sređena, neprotivrečna celina, opštih pravnih normi, koje se sve drže međusobno i zavise jedna od druge. Na stvaranje pravnih sistema utiču posebnost i nacionalnih pravnih poredaka kao i kriterijumi od kojih se polazi u pravnoj nauci pri toj sistematizaciji. U svetu postoje sistemi nacionalnih prava i veliki pravni sistemi koji obuhvataju više nacionalnih pravnih sistema. Dva nerazdvojna velika pravna sistema u svetu, evropsko – kontinentalni (ili grčko – romansko – germanska porodica prava) i anglo američki (ili common law system) nemaju ni istu unutrašnju podelu niti koriste iste pravne pojmove i istu pravnu terminologiju.

U ustavu svake zemlje utvrđuju se neposredno ili posredno vrste izvora prava i njihova hijerarhija. Od ustavotvoraca i zakonodavca utvrđenoj hijerarhiji, nastaje hijerarhijski sistem pravnih normi. Na vrhu te hijerarhijske lestvice nalaze se ustavne i zakonske norme a na dnu pravne norme koje se stvaraju pojedinačnim aktima.

Sistematizacija prava koju vrši pravna nauka razlikuje se od sistematizacije ustavotvoraca i zakonodavca po tome što se sastoji u prvom redu u raspoređivanju izvora prava po njihovoj sadržini, kako bi sačinjavali logički neprotivrečnu celinu. Taj sistem se gradi prvenstveno tumačenjem opštih pravnih normi kako naučnog tako i onog iz raznih oblasti prakse.

Naučna sistematizacija izvora prava po sadržini doprinosi ostvarenju više ciljeva. Njom se izuzetno olakšava pronalaženje opšte pravne norme koju treba primeniti u konkretnim pravnim odnosima subjekata prava. Zatim kako se pravne norme ne tumače izolovano nego kao deo sistema prava, tom sistematizacijom po sadržini pravnih normi omogućava se preciznije utvrđivanje pravnog značaja pravne norme.

2. Elementi pravnog sistema (pravne ustanove, pravne grane i pravne oblasti)

Pravne norme nisu razdvojene i nezavisne jedne od drugih. Naprotiv, one su međusobno povezane predmetom, načinom i ciljem regulisanja. Na primer društvena ustanova braka obuhvata više međusobno povezanih odnosa: lica koja mogu zaključiti brak, prava i obaveze bračnih drugova, prestanak braka. Ti elementi društvenih odnosa uređuju se sa više opštih pravnih normi. Skup tih opštih pravnih normi kojima se uređuje društvena institucija braka jeste pravna ustanova ili institucija. Unutar sebe, ta institucija braka obuhvata više nižih ustanova ili institucija: ustanove bračnih smetnji, bračnu zabranu, ništavosti braka, razvoda braka i druge. Brak je samo jedna vrsta svečanog ugovora, koja predstavlja deo jedne veće celine ustanove ugovora uopšte. S druge strane, brak je temelj na kome počiva porodica i zajedno s njom čini širu celinu pravnih normi, višu pravnu instituciju. Istorija svedoči da su postojali različiti oblici svojine i da je današnji oblik moderne privatne svojine plod dugog istorijskog razvoja. Privatna svojina predstavlja predmet pravnog regulisanja. Postoji čitav niz pravnih normi kojima se uređuje predmet privatne svojine, sticanje svojine, sadržina svojine i zaštita svojine. Skup pravnih normi kojima se uređuje ovaj svojinski odnos predstavlja pravnu instituciju svojine. Lica različitog pola slobodno odlučuju u stupanju u brak i u braku su ravnopravni. No, pravo mora urediti i situacije u kojima, npr, jedno lice stupi u brak sa drugim licem, iako se već nalazi u punovažnom braku sa trećim licem. To je krivično delo dvobračnosti, koje se goni po službenoj dužnosti. Pravne norme kojima se uređuje ova vrsta zabranjenog braka razvrstavaju se u različite pravne institucije ili ustanove. Pravna ustanova ili institucija jeste skup pravnih normi koja se odnose na jedan isti društveni odnos ili manju njihovu grupu, a koja se zasnivaju na istim osnovnim načelima, tj koje čine sastavni deo neke više celine. U svakom nacionalnom pravnom sistemu postoji više hiljada pravnih ustanova. Brak, porodica, svojina svako posebno ljudsko pravo i sloboda (sloboda savesti, štampe, nauke...), krivično delo ubistva, ucene, pronevere... samo su primeri pravnih ustanova.

----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com